

Aan: Tweede Kamer der Staten-Generaal
Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Verzonden per e-mail

Utrecht, 20 maart 2023

Betreft: commissiedebat passend onderwijs

Geachte leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Op 5 april spreekt u met minister Wiersma over drie belangrijke ontwikkelingen: passend onderwijs, inclusief onderwijs en de verzuimaanpak. In deze brief van 17 leerling- en ouder- en kinderrechtenorganisaties delen we onze aandachtspunten met u gebaseerd op onze ervaringen in de praktijk. Passend onderwijs werkt nog niet goed. Daarom bepleiten we in deze brief een aantal ingrijpende verbeteringen die ook noodzakelijk zijn voor waar we naar toe willen: inclusief onderwijs. Per ontwikkeling geven we u met deze brief onze verbeterpunten mee.

1. Te weinig verbetering in de praktijk passend onderwijs

Het is de opdracht van passend onderwijs om ervoor te zorgen dat alle kinderen, ook kinderen met een beperking, (psychische) ziekte of andere ondersteuningsbehoefte, goed onderwijs krijgen, op een school naar keuze en bij voorkeur in de buurt. Sinds de evaluatie passend onderwijs werkt het ministerie aan maar liefst 25 verbetermaatregelen. Op een aantal gebieden zijn er goede stappen gezet. Zo hebben veel samenwerkingsverbanden inmiddels een ouder- en jeugdsteunpunt, is de collectieve inkoop onderwijs-zorg mogelijk gemaakt, ligt er een plan van aanpak voor hoogbegaafde leerlingen en zijn er meer mogelijkheden gecreëerd voor onderwijszorgarrangementen.

In de scholen zien we echter weinig verbetering. We maken ons nog steeds ernstig zorgen over het - gebrek aan - onderwijs aan kinderen die op school extra ondersteuning nodig hebben. Het aantal thuiszitters blijft onverminderd hoog en er gaan meer kinderen naar het speciaal onderwijs dan voor de invoering van passend onderwijs. Door wachtlijsten bij scholen en de jeugdzorg krijgen kinderen geen onderwijs. De zorgplicht van scholen wordt nog steeds niet goed nageleefd en te veel kinderen hebben geen ontwikkelingsperspectief (OPP), zo blijkt uit onderzoek.¹ Al onze organisaties voor ouders en leerlingen krijgen nog steeds veel signalen van de grote problemen met passend onderwijs in de praktijk. **Het is tijd voor actie en doorbraken die voor structurele verbetering zorgen. Geen vrijblijvendheid meer, maar zorgen dat gemaakte afspraken ook echt worden nagekomen.**

Passend onderwijs vereist investering in een goede basis in de klas en de school. Het vraagt om een leraar die genoeg tijd, kennis en vaardigheden heeft om de leerlingen en de klas te bedienen, met ondersteuning die daarbij nodig is. De toerusting van leraren begint bij een goede opleiding met aandacht voor leerlingen met een extra

¹ Monitor Passend onderwijs. November 2022 Ouders & Onderwijs
<https://oudersenonderwijs.nl/wp-content/uploads/2022/11/Ouders-Onderwijs-Monitor-passend-onderwijs-Juli-2022-gecomprimeerd.pdf>

De stem van ouders in passend onderwijs, stand van zaken na vijf jaar instemmingsrecht op het OPP. September 2022 Oudervereniging Balans
https://issuu.com/ouderverenigingbalans/docs/balans_rapport_de_stem_van_ouders_in_passend_onder

ondersteuningsbehoefte. Alleen zo kunnen leraren goed onderwijs verzorgen voor leerlingen die ondersteuning nodig hebben. Het lerarentekort en de hoge werkdruk werken verlamdend en vertragen de ontwikkeling naar écht passend onderwijs. Het investeren in de goede basis in de klas is een voorwaarde voor passend en inclusief onderwijs.

Kom tot een concreet plan voor kleinere klassen, meer handen in de klas en voldoende onderwijsondersteunend personeel op alle scholen.

Over de uitvoering van een aantal maatregelen uit de verbeteraanpak hebben wij onze zorgen:

- **Maatregel 2. Landelijke norm basisondersteuning:** Tot nu toe zijn de resultaten zeer teleurstellend aangezien alle inspanningen enkel hebben geleid tot een afvinklijst van processtappen. Een duidelijke en ambitieuze norm ontbreekt. Voor ouders en leraren is nog steeds niet duidelijk wat ze kunnen verwachten van een school. Daarmee voldoet deze uitwerking niet aan de opdracht van de Tweede Kamer² en kan deze niet op onze steun rekenen. Wij pleiten voor een opzet die aansluit bij de praktijk en waarvan er in het land voorbeelden zijn.³ Die aanpak kan rekenen op draagvlak van het onderwijsveld, leraren, leerlingen en ouders.
- **Maatregel 7. Ouder- en leerling steunpunten bij ieder samenwerkingsverband:** de samenwerkingsverbanden zouden nu minimaal een informatiepunt voor ouders en leerlingen over passend onderwijs in hun regio moeten hebben. De ervaringen van ouders en leerlingen zijn zeer verschillend. De meesten ervaren het steunpunt als niet toegankelijk, onafhankelijk of ondersteunend. Een deel ervaart het steunpunt als heel helpend, dit geldt vooral voor de voorlopers. Het tempo van het ontwikkelen van deze steunpunten is verschillend en ook de mate waarin ze concrete hulp en ondersteuning bieden aan ouders en leerlingen loopt sterk uiteen. We blijven ons zorgen maken over de onafhankelijkheid van deze steunpunten. De inzet van (ervaringsdeskundige) ouders/leerlingen is onmisbaar en moet ondersteund en gefaciliteerd worden.⁴
- **Maatregel 21. Governance samenwerkingsverbanden:** er zijn grote verschillen tussen samenwerkingsverbanden in de mate waarin zij erin slagen passend onderwijs te organiseren in hun regio. Beter en onafhankelijk in- en extern toezicht op samenwerkingsverbanden draagt bij aan het verbeteren van passend onderwijs. Het vraagt om toezicht op de samenwerkingsverbanden door onafhankelijke personen waarbij ouders, leerlingen en personeel een bepalende stem hebben bij de invulling. Ook is het nodig dat de Onderwijsinspectie meer kijkt naar de werkwijze rondom de ontwikkelingsperspectieven, de zorgplicht van scholen en het dekkend aanbod. Indien deze zaken onvoldoende zijn, moet handhavend optreden mogelijk zijn.
- **Maatregelen 10 en 12. Heldere stappen wanneer ouders en school er niet uitkomen en geen VT-melding bij geschil passend onderwijs:** ouders blijven geconfronteerd met escalaties, drang en dwang bij gebrek aan passend onderwijs (onder andere meldingen Veilig Thuis) ondanks de diverse oproepen en landelijke uitspraken. De verbetermaatregelen hierop liggen al enige tijd stil, terwijl die wat ons betreft een hoge prioriteit hebben vanwege het enorme effect dat dit heeft op gezinnen.

2. Inclusief onderwijs en ontwikkelrecht is te vrijblijvend

Te veel kinderen passen niet in het systeem van passend onderwijs. Daarom pleiten wij voor de overstap naar een inclusief onderwijssysteem zodat ieder kind zich naar

² Motie Kwint over een landelijke norm basisondersteuning. *Kamerstukken II 2018/19*, 31497, nr. 315.

³ Handboek basisondersteuning SWV Friesland: [Handboek-Basisondersteuning-SWV-Friesland.pdf \(swvfriesland.nl\)](https://www.swvfriesland.nl/Handboek-Basisondersteuning-SWV-Friesland.pdf)

⁴ Motie Van den Hul c.s. over betrokkenheid van ouders en ouderorganisaties bij de organisatie van steunpunten. *Kamerstukken II 2020/2021*, 31 497, nr. 375.

vermogen kan ontwikkelen. Ontwikkelrecht dient het uitgangspunt te zijn voor het onderwijs. Het is geweldig dat er scholen zijn die op eigen initiatief inclusief onderwijs waarmaken in hun dorp of buurt. Maar er zijn nog te veel scholen die kinderen weigeren als ze zorg of ondersteuning nodig hebben. Het zetten van stappen richting inclusief onderwijs mag voor ons geen vrijblijvende keuze meer zijn, voor scholen en in de werkagenda inclusief onderwijs. Het ministerie van OCW moet het voortouw nemen om wetgeving en beleid te laten voldoen aan de verplichtingen voor inclusief onderwijs, zoals vastgelegd in de internationale verdragen over kinderrechten en de rechten van mensen met een handicap. Dit biedt een veel sterkere rechtsbescherming voor ouder en kind als zij tussen wal en schip van 'het systeem' dreigen te vallen.

Maak de wettelijke norm voor non-discriminatie, in overeenstemming met de internationale verdragen, onderdeel van de werkagenda.

Daarnaast zijn ruimere toepassing en uiteindelijke aanpassing van de wet- en regelgeving waaronder de leerplichtwet, de bekostiging van het onderwijs, het bouwbesluit en het toezichtkader noodzakelijk. Door de huidige systeemscheiding tussen regulier en speciaal onderwijs ontbreekt de urgentie voor reguliere scholen om aanpassingen richting inclusie te doen. Het aanpakken van deze systeemproblemen wordt steeds weer doorgeschoven, ook in deze werkagenda. We willen dat het creëren van een wettelijke, financiële en operationele basis voor scholen concreet in de werkagenda opgenomen wordt. Scholen moeten ook in staat worden gesteld de stap naar inclusief onderwijs te zetten. Het ministerie verwacht een transitie en daarvoor zijn financiële middelen nodig.

Laat scholen een plan maken waarin zij aangeven hoe zij toewerken naar inclusief onderwijs en neem de voortgang hiervan in het toetsingskader van de onderwijsinspectie op.

Met de initiatiefwet leerrecht van D66 wordt een belangrijke stap naar het vastleggen van het leer- en ontwikkelrecht gezet. De plannen in de werkagenda inclusief onderwijs en de voorgenomen wetswijziging verzuim kunnen echter op sommige punten met de initiatiefwet botsen, omdat deze een stap verder gaat. Zo wijzigt de initiatiefwet de definitie van de leerplicht van 'regelmatig schoolbezoek' naar 'deelnemen aan het door het bevoegd gezag aangeboden onderwijs'. Dat maakt een breder aanbod van onderwijs en maatwerk mogelijk voor kinderen die kunnen leren maar niet of maar gedeeltelijk tussen de muren van een school passen. Het is ons onduidelijk hoe de regering haar plannen aan wil laten sluiten bij de initiatiefwet, bijvoorbeeld voor het mogelijk maken van (digitaal) afstandsonderwijs of de wijzigingen in de vrijstelling 5 onder a.

Kom tot een concreet stappenplan naar wettelijke verankering van ontwikkelrecht als uitgangspunt voor inclusief onderwijs voor alle kinderen.

3. Bezwaren wetsvoorstel verzuimaanpak

Eerder deelden we met u onze zorgen over de door de minister voorgestelde wijzigingen in het verzuimbeleid. Deze zorgen zijn door u met de minister besproken in een schriftelijk overleg. Inmiddels heeft het ministerie aangegeven er met het veld uit te willen komen en daarin de stem van ouders serieus mee te nemen, waarin wij vertrouwen hebben. Op moment van dit schrijven is nog onduidelijk hoe de voorstellen er precies uit komen te zien. Zodra deze voorstellen bekend zijn, zullen we hierover een aparte reactie sturen.

We zijn uiteraard graag bereid om de punten in deze brief nader toe te lichten en zijn beschikbaar voor alle vragen die u mogelijk heeft. We hopen dat u onze zorgen meeneemt in het gesprek met de minister. We wensen u een prettig en constructief overleg toe.

Met vriendelijke groet,

Lobke Vlaming

Illya Soffer

Joli Luijckx

Elijah Delsink

Lydia Braakman

Coen de Leeuwe

Marjet Winsemius

Jack Swinkels

Dianne Burger

Menno van de Koppel

Jan Niemeijer

Tineke Timmerman

Petra de Blok

Caroline Verkerk

Marije Miltenburg

Vera Hooglugt

Emma Verbakel

Mirjam Blaak

